

zaPAU

Najlepsza inwestycja

Dwieście lat temu, w grudniu 1815 roku, grupa krakowskich profesorów zdecydowała założyć Towarzystwo Naukowe Krakowskie z Uniwersytetem Jagiellońskim Połączone. Historia sprawiła, że okazało się ono jedynym towarzystwem naukowym w Polsce, które – przekształcone po 57 latach w Akademię Umiejętności – przetrwało do dziś bez utraty ciągłości prawnej. Będzie to oczywiście okazja do świętowania, ale również do poważnego namysłu nad tradycją i historią Towarzystwa, czemu posłużą obchody planowane na 9–10 grudnia 2015, dokładnie w rocznicę uchwalenia Statutu.

Ta wspaniała rocznica nasuwa pewną refleksję o ludziach wspomagających tworzenie dzieła, które okazało się tak trwałe.

Piękna i rozległa siedziba Polskiej Akademii Umiejętności, zbudowana w połowie XIX wieku właśnie dla Towarzystwa Naukowego Krakowskiego, zawdzięcza swój początek Kasztelanowi Franciszkowi Wężykowi, poecie, wybranemu na Prezesa Towarzystwa w 1856 roku. Był to człowiek wielu zasług, zajmował też ważne stanowiska w Księstwie Warszawskim i w Królestwie Polskim, a potem w Rzeczypospolitej Krakowskiej. Był też bez wątpienia człowiekiem mającym, kasztelanem. I to właśnie on podarował Towarzystwu gmach przy ulicy Sławkowskiej (później rozbudowany i powiększony na potrzeby biblioteki).

Często mam okazję oglądać portret Franciszka Wężyka w Dużej Auli PAU i jego popiersie przy wejściu, a także marmurową tablicę upamiętniającą jego postać. I wówczas nachodzi mnie refleksja, że – być może – była to najlepsza inwestycja, jaką ten wybitny człowiek zrobił w swoim życiu. Nie wiem wiele o jego życiu, wiem jednak, że dzięki niemu Polska Akademia Umiejętności mogła odziedziczyć po Towarzystwie Naukowym Krakowskim

wspaniałą siedzibę w samym centrum Krakowa. I wiem o tym nie tylko ja, ale i kilka tysięcy ludzi, którzy przepływają (lub przepłynęli) każdego roku przez Akademię. Była to więc inwestycja w „pomnik trwalszy od spiżu” – w ludzką pamięć, która trwa już przeszło 150 lat.

Drugi przykład: Erazm Jerzmanowski. Powstanie styczniowy, emigrant, niezwykle utalentowany przedsiębiorca, zdobywszy ogromny majątek, zostawił go w spadku Polskiej Akademii Umiejętności z przeznaczeniem na nagrody dla wybitnych Polaków. I choć zawieruchy wojenne spowodowały, że majątek się rozplynął, to jednak pamięć została przechowana i dziś Nagroda im. Anny i Erazma Jerzmanowskich, dzięki mądrości władz Małopolski, znowu – po przeszło stu latach – jaśnieje pełnym blaskiem, a popiersie Erazma Jerzmanowskiego zdobi wejście do Akademii.

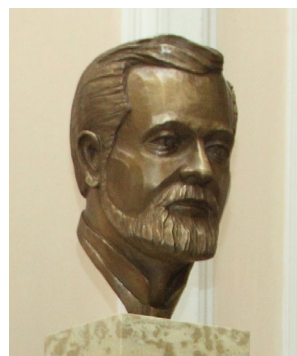
I wreszcie osoba bliższa naszym czasom: Karolina Lanckorońska. Zasługi tej nadzwyczajnej kobiety dla Polski, w tym dla polskiej nauki i kultury, są niebывale i doskonale znane. Dodam więc tylko, że to dzięki założonej przez nią fundacji, kilkudziesięciu młodych adeptów nauki może corocznie wyjechać na miesiąc lub dwa do Rzymu, Wiednia, Paryża albo Londynu w celu prowadzenia badań. Polska Akademia Umiejętności jest powiernikiem tej misji i traktuje ją z najwyższą powagą, aby nie uchybić pamięci Wielkiej Damy.

Ciekawe, czy w nadchodzących latach, gdy liczba bardzo bogatych Polaków będzie rosła, znajdą się naśladowcy tych mądrych i hojnych ludzi. Można w to wątpić, bo dzisiaj jesteśmy niecierpliwi, inwestujemy tylko w przedsięwzięcia przynoszące szybki zysk. A instytucje naukowe to przecież instytucje długiego trwania. Działają powoli. Ale też długo przechowują pamięć o darczyńcach.

ABBA

Franciszek Wężyk

Erazm Jerzmanowski

Karolina Lanckorońska

Popiersia ustawione w holu budynku Polskiej Akademii Umiejętności przy ul. Sławkowskiej 17 w Krakowie.

PAUza Akademicka – www.pauza.krakow.pl – tygodnik Polskiej Akademii Umiejętności i środowiska naukowego.

Rada Redakcyjna: Magdalena Bajer, Andrzej Białas, Aleksander Koj, Janusz Limon, Ewa Lipska, Stanisław Rodziński, Piotr Sztompka, Jerzy Vetulani, Marta Wyka, Jerzy Wyrzumiński, Jakub Zakrzewski, Franciszek Ziejka.

Redakcja: Andrzej Białas – redaktor naczelny; Andrzej Kobos, Marian Nowy – redaktorzy; Adam Korpak, Krzysztof Skórczewski – grafika; Ryszard Otręba – „Galeria PAUzy”; Anna Michalewicz – dyrektor administracyjny; Witold Brzoskowski, Monika Mentel – fotokład; Wydawnictwo PAU – konsultacje.

Adres do korespondencji: Polska Akademia Umiejętności, 31–016 Kraków, ul. Sławkowska 17; e-mail: pauza@pau.krakow.pl

Oczekujemy na artykuły do 6 000 znaków (ze spacjami) i ilustracje w formacie JPEG o rozdzielczości 300 dpi.